

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 38. De ignorantia impedimenti qua non abstante matrimonium
inualide nontrahitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

272.

QUARTVM DOCVM EST, Nec conditionem generalem, aut specialem intrinsecam, nec extrinsecam, necessariam, aut impossibilem reddere matrimonium conditionale, illudve suspendere. Ratio est: quia tam generalis, quam specialis intrinseca, etiam minime expressa, infert tacite contractum matrimonii: tanquam in eo imbibita. Necessaria vero & impossibilis pro non adiectis habentur quoad suspensionem matrimonij: quia necessario futurum, iam certo est in sua causa: ita vt suspensionem eiusmodi non relinquat. Impossibile vero nunquam eueniet: vnde nec potest esse causa suspensionis: quae euentum expectat. Videndus est Sanchez in citata disp. 1. & quatuor sequentibus. Qui inter multa alia, quae subtiliter, dicitur in disp. 5. de conditione, Si Papa dispensauerit, habet numer. 24. quod silentio hic praeterendum non est. Sponsalia ab habente impedimentum reseruatum Papae, contracta, sub conditione, Si Papa in eo dispensauerit, vera esse conditione adimpleta. Ratio est: quia licet contrahentes illa, sint inhabiles ad contrahendum pro tempore quo celebrant eiusmodi contractum; non tamen pro tempore conditionis adimpleta: quoniam ea est natura conditionis, vt tactum cui apponitur, eiusque absolutam obligationem suspendat in tempus adimpletae conditionis: ita vt contrahentium consensus imperfecti sint & inefficaces ante illam adimpletam.

273.

QVINTVM DOCVM EST, Conditionem honestam & possibilem de praeterito vel praesenti (vt si pater tuus voluit, aut Si es diues, adiectam matrimonio, illud nec vitare nec suspendere: sed si conditio tunc est vera, statim validum est matrimonium: sin autem falsa est, matrimonium statim est irritum. Eandem conditionem vero de futuro, suspendere contractum matrimonij: ita vt non valeat antequam conditio impleatur. Huius prior pars probatur: quia in aliis contractibus conditio de praesenti aut praeterito, non suspendit eos: sed si conditio vera est, contractus valet cum adit consensus mutuus de praesenti: sin vera non est, nec contractus valet. Posterior pars vero probatur tum ex cap. De illis, & cap. Superior eo, De conditionibus appositis. Tum ratione: quia ius reiciens a matrimonio condiciones turpes & impossibiles in cap. finali, eodem titulo, censetur admittere honestas, & posibles: quae quando sunt de futuro, contractui adiecta, valorem illius suspendunt in ipsarum euentum: sic tamen vt ante hunc neutri contrahentium liceat resilire inuito altero, cum ex contractu conditionali non minus oriatur obligatio in spe, hoc est, in euentu conditionis, quam ex contractu absoluto, obligatio absoluta, & iure. Nam alioqui ex eiusmodi contractu nulla obligatio orta esset. Videndus est Sanchez disp. 6. & duabus sequentibus pro pleniore totius huius rei intelligentia.

274.

SEXTVM DOCVM EST, Quotiescumque apponitur conditio contra matrimonij substantiam vel bona (quae sunt proles, fides, & sacramentum) matrimonium ipsum esse inualidum, iuxta cap. Solet, & cap. Aliquando 32. quaest. 2. & cap. final. De condic. apposit. Contra bona autem prolis erit conditio si dicatur, Accipio te in uxorem, si non teneat tibi reddere debitum. Contra bona fidei vero, si dicatur, Accipio te in uxorem si quantum feceris per adulterium. Contra bona demum sacramenti, si dicatur, Accipio te in uxorem si nullam posthac inuenio ditiozem: quae conditio ideo dicitur esse contra sacramentum, quia vinculum spectans ad naturam huius sacramenti, indissolubile est vt patet ex definitione tradita in praecedenti cap. 1. Latius totam hanc rem persequitur Sanchez disputat. 9. & sex sequentibus, quem lege si lubet.

275.

SEPTIMVM DOCVM EST: Quando conditio adiecta contractui matrimonij fuerit quidem turpis, non tamen contraria substantiae aut bonis eiusdem: in conscientia foro standum esse intentioni contrahentis: de qua cum dubitatur, locus est praesumptioni, quod nec sponsalia nec matrimonium sub ea contractum, obligent: sitalis conditio non impleatur: quoniam turpis conditio communiter adicitur vt impleatur: solet enim esse de re valde experta, quam omnino velit is consequi, qui

sub illa contrahit. In foro autem externo habetur pro non adiecta, sicut & impossibilis, ex cap. fin. De conditionibus appositis: ita vt ea non obstante, censetur purus interuenisse consensus in matrimonium. Id quod Sanchez plenius tractans in disput. 15. monet numero 7. id esse intelligendum dummodo contrahentes norint conditionem turpem esse: quia si honestam esse crederent, fortiretur naturam conditionis honestae: nempe vt ea impleta, nec aliter, obligatio matrimonij aut sponsaliorum conlurgat. Et ratio est quia conditio turpis quae putatur honesta, eam vim habet in contrahentium apprehensione & voluntate, quam haberet si vere esset honesta. Per quam rationem & aliquot alias idem Sanchez in praecedenti disput. 3. num. 8. bene docet conditionem impossibilem existimaram possibilem non reici a contractu matrimonij & sponsaliorum: sed eum illa adiecta sortiri suum effectum.

Addit praeterea in eodem nu. 7. quod vt conditio cognita turpis habeatur pro non adiecta, requirit vt uterque contrahens norint, ius reicere eas, & habere pro non adiectis: quia lex non adstringit ignorantes, argumento cap. 2. De constitut. Cumque matrimonium constet ex utriusque consensu, eoque pleno & libero, quem ignorantia etiam crassa potest impedire (licet nequeat a peccato excusare) potest impedire. Uterque etiam debet nosse ius; id quod Sanchez ipse tractat agens de conditione impossibili in citata disp. 3. num. 11. & 13. Inde inferens in nu. 14. moraliter loquendo, vix euenire casum in quo conditio siue impossibilis siue turpis, pro non adiecta habeatur; cum rarissime tale ius notum sit, praesertim staminis contrahentibus.

VLTIMVM DOCVM EST, Conditionem impertinentem suspendere contractum matrimonij: ita vt is validus non sit, nisi illa impleta. Hoc Sanchez disput. 18. probat. Nam talis conditio nullo iure reprobatur, ergo potest valide apponi: Probatur antecedens; quia in iure per cap. finale, De conditionibus appositis, reprobatur inueniuntur tantum conditio turpis & conditio impossibilis.

CAPVT XXXVIII

De ignorantia impediendi, qua non obstante matrimonium inualide contrahitur.

SVMMARIVM.

- 276 Quando matrimonium contractum est inualidum ob impedimentum incognitum, ad illud validandum opus est viri, quae parvis consensu: & de ratione qua is possit haberi, vitando incommoda sub. unda a parte, qua impedimento causam dedit.
- 277 Duae tales rationes notandae pro casu in quo pars necessaria impediendi non potest facile conueniri de renouatione consensu.
- 278 Quando matrimonium contractum est secundum formam Concilii Trid. sed inualide, ob impedimentum occultum: vt renouaretur per nouum consensum, non est necessarium eandem formam de nouo seruari: vt nec iterum benedictionem Ecclesia accipere.
- 279 Qui nouit matrimonium suum esse nullum ob impedimentum dirimens, in nullo euentu posse id ipsum ignorantem reddere coniugale debitum.
- 280 Remedia aduersus incommoda quae sequi possunt ex talis debiti inuisione.

HVC pertinent quae Sanchez tractat lib. 2. De matrimonio, disput. 35. & aliquot sequentibus; ex quo praxi quotidiana desumemus aliquot documenta.

PRIMUM EST: ex eadem disputat. 35. Quando matrimonium est contractum inualide ob impedimentum dirimens, vt ipsum conualescat, non est satis idem impedimentum cessare, prout morte uxoris cessat impedimentum

coniug.

conijugij, vel tolli per dispensationem; sed necessarium est, ut nouus utriusque partis accedat consensus, tam externus quam internus. Ratio est, quod prior consensus fuerit ex parte utriusque omnino inualidus, ob interueniens impedimentum, nihil operans, perinde ac si non fuisset. Vnde ad matrimonium validandum sublato impedimento, requiritur consensus nouus utriusque partis tam externus quam internus: non minus quam requireretur si nullus antecessisset.

SECUNDVM DOCUMENTVM EST: In magna illa difficultate quæ occurrere potest, quando matrimonium est inualidum ob occultum impedimentum, quod alter tantum coniux nouit (vt quando vxorante matrimonium fornicata est cum fratre viui) posse iuxta ea que dicit Sanchez disput. 36. sic procedi, vt tale matrimonium conualecat. Primo auferendum est impedimentum procurata dispensatione, sine qua nouus consensus (quem iuxta præcedens documentum accedere oportet) non esset efficax, quam prius exhibitus: eadem nimirum nullitatis causa perseuerante. Deinde coniugem impedimenti ignarum de prioris matrimonij nullitate, certiorrem faciendum esse: licet causa ei non teregatur: non enim desunt rationes quibus frater viui probabiliter ostendatur id necessarium esse ad hoc vt conualecat matrimonium: quas rationes Sanchez habet in citata disputatione numero 5. Illam attigisse sufficiat: quod talis error ad errorem personæ reducatur: si quidem sponsus existimat se consentire in suam, quæ tamen reuera non est sua. Immo vero error is maior est quam personæ, vtpote quo laborans, interitum contractus substantiam ignoret, nesciatque; vere quid agat.

Sed aduerte ex eodem in sequenti numero. 7. istud habere locum, vbi altera viri & femine conditione non timetur probabiliter periculum scandalum: quale esset, si quantumcumque proles suscepta sit, & imminet infamia, virtutem nullitatis conscius, noller denno contrahere: ita vt femina quæ non potest probare impedimentum, maneat remedio destituta. Vbi autem esset prædicti scandalum aut infamie timor probabilis, curandum esset ab impedimenti nescio obtinere nouum consensus: prouocientem si non ex scientia nullitatis matrimonij, saltem ex aliqua cognitione illi æquivalente: quale est idem numero. 5. at, si coniux impedimenti conscius, sic peteret ab altero, Me ita diligis, vt si matrimonium non esset inter nos, denno contraheres; ac ex nunc (quod addendum est, quia non esset alioqui contractus de presenti) Vis me in coniugem, ac si non fuisset validum inter nos contractum prius matrimonium; alterque respondeat, Ita volo: & interrogans se quoque idem velle dicat. Nam sic veterique denno contrahere intendit, licet sub conditione, si prius matrimonium fuerit inualidum, quæ conditio cum ad sit, matrimonium erit validum. Nec obstat quod ab altero impedimentum ignoretur: quia consensus quem exhibet, non procedit ex ea ignorantia, sed tantummodo illam habet comitem.

277. Quod si non posset consensus iste conditionalis extorqueri absque probabili periculo scandalum aut infamie, selecta omnino prioris matrimonij nullitate, cautè curandum est, vt impedimenti nescius (prout idem docet in sequ. num. 8.) renouet consensus ad matrimonium, habendo consensus in coniugem: quod obtinebitur si eodem consilio dissimulante perente à nescio impedimenti, vt pro sua consolatione habeat ipsum in coniugem: eoque dicente habeo petens addat, Ego te quoque in coniugem habeo. Cuiusmodi consensus in eo casu posse ad matrimonium sufficere, multorum nobilium auctorum, qui ab eodem in præced. nu. 2. referuntur, sententia est; confirmata ibidem aliquot rationibus: quæ etsi non faciunt eam ita sufficienter probabilem, vt liceat, secluso periculo scandalum, eam absolute amplecti: aliqualem tamen probabilitatem habet, ratione cuius, ea teneri potest, dum vrget necessitas ob periculum quod sequeretur ex illius opposito. Necessitas enim facit vt probabile iudicetur quod alioqui non iudicaretur, vt idem numero. 8. ex

Soto & Nauarro habet, & confirmat ex communi vsu in administratione aliorum sacramentorum, præsertim baptisimi: qui dum infanti periclitanti dum adhuc in utero existit, confertur si aliqua eius pars attingi possit aqua.

Qua quidem ratione nixus idem, in sequenti num. 9. post Sotum & quosdam alios, resoluit quod si prædictus consensus nequeat extorqueri, quia vir est morosus, neque vult respondere: ex aliaque parte perit debitum ab vxore, nec ea potest sine scandalo subrefigere: reddendoque peccaret, quia nondum esset matrimonium. Resoluit, inquam; posse absque verbis, matrimonium illud sublato impedimento conualecere per copulam ex parte vxoris habitam affectu maritali: quo eodem affectu ex parte quoque mariti haberi (cum matrimonium suum validum esse existimet) non esse dubitandam. Ratio autem resolutionis est, quod iuxta capit. finale, De coniugio seruorum, vt verbis sic & factis externis sufficienter ad validitatem possit esse consensus in matrimonium: atque inter eiusmodi facta ex cap. 2. eodem titulo, possit poni copula carnalis habita affectu maritali: per quam etiam sponsalia transire in matrimonium habetur ex cap. Is qui, De sponsalibus. Cuius rationis qualiscumque probabilitas, iuncto supra dicto periculo, & ne estate, perinde ac præcedentis, sufficere potest, vt doctrinam eam sine scrupulo amplectamur. Nec potest obijci, eamdem nullum vsu habere vbi promulgatum est concilium Tridentinum, cum tale matrimonium sit clandestinum, ideoque nullum. Nam & tunc habet vsu, qui sequente documento aperitur.

278. TERTIVM igitur DOCUMENTVM esse potest, Quando matrimonium fuit celebratum publice, seu coram Parocho & testibus si ipsum nullum fuisse deprehendatur, haud necessarium esse denno similiter contrahere: sed sufficere si contrahentes inter seipso solos renouent consensus. Id quod Sanchez disputat 37. num. 1. probat. Tum quia id non repugnat intentioni Concilij Tridentini in sess. 24. cap. 1. De reformat. matrim. dum requirit Parochi & testium presentiam. Requirit enim vt matrimonium possit probari, & vt contrahentes impediatur alia matrimonia inire: ad quæ sufficit, quod licet prius matrimonium fuerit in se inualidum, in facie tamen Ecclesie validum censetur eo nomine, quod nullitas illius & impedimentum sint occulta, puellique esse oporteat, vt ratione eorum, ab Ecclesia impediendi sint, qui nihilominus velint secundum matrimonium inire. Tum etiam quia Conc. Tridentinum loquitur de matrimoniis clandestinis, quæ Ecclesia semper est detestata: in quorum numero non sunt habenda illa, quorum publicitas præcessit: etiam si valor, ob impedimentum occultum, non præcesserit. Tum demum: quia sublato ipso impedimento, nihil obstat quin matrimonium impeditum conualecat per nouum consensus, quem publice vt prius exhiberi, obstant scandala & incommoda inde securura: ad quæ subeunda Concilium obligare voluisse, non est probabile.

Procedit autem istud, vt Sanchez consequenter docet, qualecumque sit impedimentum occultum, & quantumcumque matrimonium sit mala fide contractum cum tali impedimento, ac etiam non obstante clausula solita apponi in dispensationibus concessis ad reualidandum matrimonium inualidum ob impedimentum occultum: quæ talis est, Si ita est; cum eis vt inter se publice & seruata forma Concilij Tridentini contrahant, dispensetur. Non procedit autem si Parochus & testes nolent impedimentum, etiam si aliis sit occultum; quia non possent alioqui in foro externo esse testes valoris matrimonij, sed potius nullitatis. Nec item procedit cum periculum est, ne impedimentum detegatur & probetur in foro externo. Ratio est: quia de talis matrimonij publici reualidatione occulta non constat Ecclesie hæc probato impedimento, illud iudicabit nullum, permittetque contrahere aliud, in quo perpetuum adulterium committeretur, quod absurdum est. Addit de benedictione Ecclesie idem esse sentendum, quod de presentia Parochi & testium, scilicet non esse necessarium eam denno repeti quando non potest id fieri sine scandalo. Item translatione sponsæ ad domum spon-

si, & diuturnam cohabitationem, sicut & copulam affectu maritali habitam, esse posse sufficiens signum externum interni consensus ad revalidationem matrimonii. Eum & Couarruiam ab eo citatum consule si placeat.

276. **Q**UARTVM DOCVM. EST. Coniugem consensum nullitatis matrimonii ob impedimentum siue diuino siue humano iure dirimens, in nullo euentu (quantumcūque ab Ecclesia excommunicetur, vitæq; periculum subeat, & grauissima sequantur scandala) posse reddere debitum coniugi ignotanti. Pro hoc faciunt cap. Inquisitioni, De sentent. excommunic. & cap. Literas, De restit. spoliar. Et ita sentientes multos auctores refert Sanchez lib. 2. disp. 39. Probaturq; ex eo, quod alioquin concedendum esset fornicationem aliquando licitam esse, cum in tali casu consensum impedimenti, accedat ad eam, quæ scit non suam, & ideo fornicetur: quia fornicatio non est aliud, quam accessus ad non suam. Ideoq; si in aliquo casu liceat accedere ad non suam, licebit & fornicari, quod absurdum est: cum sit intrinsece malum, atq; adeo illicitum, semper & vbique. Nec responderi potest delinere esse malum respectu maioris mali, quod vitandū est: quia id dici non potest de iis quæ cum sint intrinsece mala, nō nisi male fieri possunt: sed de iis tantum quæ non sunt alia ratione mala, quam quia prohibita; vt usus carniū in Quadragesima, & alia huiusmodi de se indifferentia.

277. **Q**uod autem istud procedat, non tantum quando impedimentum est iuris naturalis; sed etiam quando est iuris humani, ex copater; quod cum hoc, perinde ac cum impedimentis iuris tantum Ecclesiastici dirimente contractum, conualesceret, dum vnus coniux illud scit & alter ignorat: si id ipsum impedimentum ita detegeretur, vt vtrique coniugi notum fieret, illi non essent separandi, nec procuranda esset dispensatio: quod est contra communem vsū.

280. **P**orro aduersus prædicta incommoda, ei qui quod inualide contraxerit, nequit absq; scelere reddere coniugale debitum; auctores proponunt aliquot remedia, quorum Sanchez meminit in eadem disp. 39. quæst. 2. Primum est fugere in locum vbi scandalum cessat. Secundum ingredi religionem, si matrimonium nondum consummatum sit: quo remedio tamen vti, nē quidem ille cogitur, qui mala fide contraxerit. Tertium, vt coniux impedimenti consensum perat diuortium ob fornicationem vel adulterium alterius, si forte hæc causæ concurrant. Quartum, impetrare à coniuge vt simul viuant tantum vt frater & soror, iuxta cap. Laudabilem, De frigid. & malefic. Quod tamen remedium moraliter loquendo, vix est licitum ob humanam infirmitatem, ob quam periculum est consensus probabilissimum, cui se exponere temeritas est.

CAPVT XXXIX.

De coniugum obligatione reddendi coniugale debitum.

SVMMARIVM.

- 281 Obligatio reddendi debitum æqualis est in viro & femina.
 282 Ea est sub peccato mortali.
 283 A quo excusat periculum anime aut notabile corporis.
 284 De lepra & lue venerea excusante.
 285 De ingressu religionis, & de impotentia coeundi.
 286 De periculo abortus.
 287 De fornicatione, & periculo femina moriendi in partu.
 288 De experientia quam habet femina se non posse prolem viuam parere.

281. **Æ**quali iure teneri coniuges sibi inuicem reddere coniugale debitum, constat ex Apostolo in priori ad Corinth. cap. 7. cum ait. Vxori vir debitum reddat, similiter autem & vxor viro, quoniam mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Quia

igitur ex vi contractus matrimonii, vir & femina contrahentes transferunt in se mutuo potestatem corporum, licet in aliis non sit ius æquale, cum vir sit caput mulieris, ex sequenti cap. 11. in hoc tamen, est omnino æquale. Ideoque peccat æqualiter vir ac femina negans debitum alteri coniugi petenti; siue expresse per verba, siue, vt vsu venire maxime potest feminis verecundioribus, interpretatiue; exhibitione aliquorum signorum, ex quibus facile est colligere voluntatem petendi. Pro quo Sanchez lib. 9. disputat. 2. num. 4. multos auctores commemorat.

Adde quod idem late tractat in sequenti numero 6. & 7. eidem obligationi locum esse, quantumuis nec verbis nec aliis signis debitum coniux petat, si alter aduertat ipsum pati incontinentiæ periculum, cui subuenietur per coniugalem copulam. Ratio est: quia si lege charitatis quibus proximus tenetur cum potest commode opem ferre proximo, in necessitate spirituali constituto, tenebitur maxime coniux coniugi ob arctum amicitie vinculum, quo adstricti sunt: præsertim autem in proposita necessitate, cum matrimonium post naturæ lapsum, institutum sit in remedium carnalis concupiscentiæ: quod coniux coniugi etiam non petenti offerre, exhibitione debiti tenetur, perinde ac medicus agrotæ cui medetur offerre medicinam salutarem, etiam si eam non petat.

Notat autem Nauarr. in Enchir. cap. 16. numero 24. tale peccatum mortale esse ex communi adeoque (vt Sanchez habet numero 9.) omnium sententia. Cuius fundamentum est quod lege iustitiæ reddendum sit vnicuique quod suum est, corpusque viri sit vxoris, & e contra, ex prioria ad Corinth. cap. 7. Sicut igitur in aliis rebus magni momenti debitum negare contra iustitiam, censetur fieri proximo grauis iniuria, censeri quoque debet in ista, quam constat esse de illarum numero. Verumtamen interdum non petitur cum tanto rigore iustitiæ, vt reddi debeat sub mortali: vt cum petitur solum in finuando & alliciendo, mouendove. Nam nec debitum pecuniarum non reddere ea tantum ratione petitum, videtur peccatum mortale. Immo vero quando vnus creberime, importune, & moleste peteret, non teneretur alter semper ad nutum ei obsequi: nec negans debitum censetur facere ei iniuriam grauem: ita vt ex materie leuitate, excusatio à mortali daretur. Secus vero, si cum debita moderatione obnixè petenti debitum, non nisi cum magna difficultate, aut quæ rarissime reddere vellet; maxime autem si in petente aduerteret periculum adulterij, aut alterius nefariæ pollutionis. In talibus enim casibus (vt cum femina ideo reueneret, quod nollet ex tali viro prolem suscipere) peccatum mortale committitur per negationem debiti ex iustitia, in notabilem iniuriam proximi.

Causæ excusantes à proposita obligatione.

281. **S**unt præterea aliæ causæ excusantes à peccato non reddentem debitum coniugale. PRIMA EST, periculum anime: vt quando aliqua circumstantia redderet vsū matrimonii illicitum, iuxta dicenda in sequenti tractatu de eodem vsu.

SECVNDA EST, periculum corporis de quo Sotus in 4. distinct. 32. quæst. vnica, art. 1. hanc conclusionem statuit. Neutrum coniugem teneri debitum coniugale alteri reddere tum detrimento salutis seu conseruationis proprii indiuidui. Et probat: quia ordo naturæ, quam charitatis, quæ naturam perficit, id postulat, vt vnaqueque res sibi magis consulat, quam alteri. Adde quod homo non habet vitæ suæ dominium, & ideo nequeat illam graui discrimini exponere, vbi vrgentior causa non compellit.

Cuiusmodi causa esse, an periculum incontinentiæ in exigente, debeat censeri, dubitatio est. Quam Sanchez lib. 9. disputat. 24. num. 12. tractans, resoluit posse esse tantum de consilio: quia etsi licitum sit cum notabili corporis detrimento, graui necessitati spirituali proximi subuenire; non est tamen de præcepto: quia non est extre-